

CE ESTE „NOU” ÎN „NOUA EVANGHELIZARE”?

Corneliu BEREĂ

Riassunto: Il presente lavoro intende illustrare il senso della novità attinente al concetto di nuova evangelizzazione. Lo stesso Giovanni Paolo II spiega il modo in cui egli percepisce l'idea di novità all'interno della nuova evangelizzazione. Si tratta non di ri-evangelizzare, ma di un'azione di nuova evangelizzare. Tale attività avrà tre caratteristiche: a) una novità riguardo allo zelo per il Vangelo; b) nuovi metodi di annunciare la Buona Notizia; c) un'evangelizzazione nuova nel suo esprimersi. Queste vie dovrebbero portare gli uomini di questo millennio più vicino a Cristo al suo mistero di croce e risurrezione.

Parole chiave: nuova evangelizzazione; Vangelo; missione; Vaticano II.

Premisă

Este o convingere comună azi că Papa Ioan Paul al II-lea a folosit pentru prima dată termenul de „nouă evangelizare” în Discursul său adresat Adunării CELAM, din 9 martie 1983 (Port-au-Prince, Haiti), în cadrul călătoriei sale apostolice din același an în America Centrală²⁰. În partea a treia a Discursului, cea dedicată rolului episcopilor în cadrul unei evangelizări „reînnoite”, fericitul papă spunea:

Comemorarea jumătății de mileniu de evangelizare își va afla deplina semnificație dacă va exista o angajare a voastră ca episcopi, împreună cu preoții și credincioșii voștri; nu este vorba, desigur, despre o angajare la o reevangelizare, ci la o nouă evangelizare. Nouă în ardoarea ei, în metodele ei și în expresiile ei²¹.

Am ales, așadar, ca temă a conferinței mele, clarificarea sensului „noul” din conceptul de „nouă evangelizare”, deoarece, cronologic, fericitul Papă Ioan Paul al II-lea explică ce anume înțelege el prin noua evangelizare clarificând „noul”.

²⁰ Cf. http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1983/march/documents/hf_jp-ii_spe_19830309_assemblea-celam_sp.html. Discursul a fost ținut în limba spaniolă. Pentru versiunea în l. italiană, vezi http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1983/march/documents/hf_jp-ii_spe_19830309_assemblea-celam_it.html.

²¹ Iată textul original: “La conmemoración del medio milenio de evangelización tendrá su significación plena si es un compromiso vuestro como obispos, junto con vuestro presbiterio y fieles; compromiso, no de re-evangelización, pero sí de una evangelización nueva. Nueva en su ardor, en sus métodos, en su expresión”. Trad. în l. română aparține autorului articolului de față.

În cadrul aceleiași adunări, papa preciza, în intervenția sa, că situația de azi a multor țări care în trecut manifestau o adeziune mai mare față de Cristos, fie individual, fie ca societate, s-a schimbat radical și explica cum înțelegea el cele trei aspecte:

a) Se referă la o „noutate a ardorii”: în măsura în care se va realiza o unire mai adâncă cu Cristos, primul evanghelizator, vom ajunge la convertirea inimii, pentru că vocația creștină este vocația la sfințenie. Facem referință la o „ardoare apostolică” ce derivă dintr-un nou și încrezător raport cu Isus Cristos, care include viața sacramentală, care ne dă bucuria de a comunica credința noastră celorlalți, ne face să ne manifestăm identitatea creștină și să privim problemele la lumina credinței.

b) Noua evanghelizare trebuie să fie „nouă în metode”: însă la ce ne referim?

Va fi astfel dacă fiecare membru al Bisericii va deveni un protagonist al răspândirii mesajului lui Cristos... Evanghelizarea este o datorie a tuturor membrilor Bisericii.

Christifideles laici 35:

Biserica trebuie să facă astăzi un mare pas înainte în evanghelizarea sa, ea trebuie să intre într-o nouă etapă istorică a dinamismului său misionar. Într-o lume care devine din ce în ce mai mică prin prăbușirea distanțelor, comunitățile ecleziale trebuie să se unească între ele, să-și dăruiască reciproc energii și mijloace, să se angajeze împreună în unica și comuna misiune de a vesti și de a trăi evanghelia.

Metode noi, așadar, deoarece este o etapă specială în istoria Bisericii și a omenirii, care cere o reînnoită calitate a vestirii noastre față de un om care nu mai crede într-o vestire a lui Cristos care să nu fie unită cu mărturia vieții, care nu mai crede în realitatea Bisericii, fără să vadă și o comunitate adevărată de creștini.

Faptul că trăim o etapă istorică diferită de toate celelalte de până acum face parte din necesitatea „noutății” evanghelizării de azi. Este o etapă în care ideologiile apun, în care ceea ce a însuflețit lumea în ultimii 200 de ani nu mai are putere de atracție, o etapă neîntreruptă de crize, o perioadă caracterizată de „apusuri”.

Se deschid astfel perspective noi pentru a dezvolta conceptele de misiune și de evanghelizare: implicarea efectivă a tuturor celor botezați și miruiți, într-o anumită deschidere reciprocă de dialog și slujire, în diferite medii sociale.

c) O evanghelizare „nouă” în exprimările sale: va fi așa dacă vom sta cu ochii atenți la Domnul pentru a auzi ceea ce El ne spune, cunoscând bine

adevărul lui Cristos, vestind vestea cea bună cu un limbaj pe care toți pot să-l înțeleagă. Atingem aici temele comunicării și limbajelor omului de azi.

O astfel de triplă noutate poate deziluziona, pentru că nu este vorba despre o ideologie nouă, despre strategii speciale și despre o revoluție medicală de transmitere a evangheliei, care să umple stadioanele sau bisericile. Noua evanghelizare nu este o noutate în sensul a noi tehnici. Obişnuiți cu noi apariții pe piață, de la telefoane la televizoare, de la modă la mașini, de la tehnici manageriale noi la succesul antreprenorial, asociem de multe ori „noul” cu „design revoluționar”, cu invenția eclatantă, cu eficiența ultimă și, mai ales, cu succesul. Zilele care s-au scurs de la demisia Papei Benedict al XVI-lea și până la alegerea de ieri a Papei Francisc au fost pline tocmai de acest sens de nou: mass-media repeta că ne trebuie un papă tânăr, nu unul bătrân, unul care să mânuiască bine mijloacele de comunicare în masă, unul care să atragă mulțimile etc. Ziarele online făceau profiluri ale posibilului papă, subliniau câte limbi vorbește fiecare cardinal, care este mai urmărit pe Twitter și așa mai departe. Publicitatea și secularizarea de azi ne orientează insistent spre un concept de noutate care înseamnă abandonarea sau ruperea de trecut, în care vechiul înseamnă conservatorism, iar noul înseamnă progresist. Asta ne determină să ne punem întrebarea:

Cum să nu înțelegem „noul” în noua evanghelizare?

Nu este o ruptură cu „vechiul”. Când Ioan Paul al II-lea a propus conceptul de „nouă evanghelizare”, nu a dorit să facă o judecată negativă cu privire la activitatea misionară precedentă, care ar necesita deci o evanghelizare complet diferită față de cea dinainte. Un astfel de mod de înțelegere ar duce numai la alegeri pastorale greșite.

Noua evanghelizare nu este ca o plantă care să răsară din nimic, dintr-o dată, ci mai curând ca un răsad care se dezvoltă din semințele continue care au produs evanghelizarea de până azi.

În același timp, și *Redemptoris Missio* 85 clarifică bine acest aspect, noua evanghelizare nu implică o slăbire a angajamentului misionar *ad gentes* în favoarea unui nou elan spre o evanghelizare „acasă”. Ioan Paul al II-lea o spune clar:

Tendința spre închidere poate fi puternică. Bisericile vechi, preocupate de noua evanghelizare, se gândesc că de acum trebuie să desfășoare misiunea la ele acasă și riscă astfel să-și frâneze elanul spre lumea necreștină, acordând cu greu vocații Institutelor misionare, congregațiilor călugărești, celorlalte Biserici. Însă numai dăruind cu generozitate din ceea ce avem, vom și primi. Deja astăzi tinerele Biserici, dintre care nu puține cunosc o înflorire prodigioasă a vocațiilor, sunt în măsură să trimită preoți, călugări și călugărițe Bisericilor vechi.

Ce este, atunci, noua evanghelizare? Benedict al XVI-lea răspundea astfel în 2011:

Termenul de „noua evanghelizare” trimite la exigența unei modalități reînnoite de vestire, mai ales față de cei care trăiesc într-un context precum cel actual, în care dezvoltările secularizării au lăsat urme adânci și în țările de tradiție creștină. Evanghelia este mereu un anunț nou de mântuire înfăptuită de Cristos pentru a face omenirea părtașă la misterul lui Dumnezeu și la viața sa de iubire, pentru a o deschide la un viitor de speranță încrezătoare și puternică. A sublinia că în acest moment al istoriei Biserica este chemată să înfăptuiască o nouă evanghelizare înseamnă a intensifica acțiunea misionară pentru a corespunde pe deplin mandatului Domnului¹.

Paul al VI-lea atrăgea atenția în *Evangelii nuntiandi* 75 asupra adevăratului sens al „noului” în evanghelizare:

Evanghelizarea nu va fi niciodată posibilă fără acțiunea Duhului Sfânt... Tehnicile de evanghelizare sunt bune, dar nici cea mai perfectă dintre ele nu ar putea înlocui acțiunea puternică a Duhului. Chiar și pregătirea cea mai rafinată a evanghelizatorului nu realizează nimic fără el. Fără El, dialectica cea mai convingătoare este neputincioasă asupra spiritului oamenilor. Fără el, cele mai elaborate scheme cu fundament sociologic sau psihologic se vădesc a fi goale și fără valoare.

Acțiunea Duhului Sfânt în cadrul evanghelizării

Catehismul Bisericii Catolice, la nr. 737, afirmă următoarele:

Misiunea lui Cristos și a Duhului Sfânt se împlinește în Biserică, Trupul lui Cristos și Templul Duhului Sfânt. Această misiune conjugată îi asociază de acum înainte pe credincioșii lui Cristos la comuniunea lui cu Tatăl în Duhul Sfânt: Duhul îi pregătește pe oameni, le iese în întâmpinare cu harul său pentru a-i atrage la Cristos. El le arată pe Domnul înviat, le amintește cuvântul său și le deschide mintea spre înțelegerea Morții și Învierii lui. El le face prezent misterul lui Cristos, în cel mai înalt grad în Euharistie, pentru a-i reconcilia, a-i pune în comuniune cu Dumnezeu, pentru a-i face să aducă „multe roade” (*In* 15, 5.8.16).

Conținutul noii evanghelizări este redat, probabil, cel mai bine de Ioan Paul al II-lea în *Chistifideles laici* 34:

Tuturor oamenilor contemporani le repet strigătul pasionat cu care am început slujirea mea pastorală: „Nu vă temeți!” Deschideți, ba chiar deschideți larg porțile lui Cristos! Puterii lui salvatoare deschideți-i hotarele statelor, sistemele economice ca și cele politice, domeniile vaste ale culturii, civilizației, dezvoltării.

¹ BENEDICT AL XVI-LEA, *Discurs adresat participanților la Adunarea plenară a Consiliului Pontifical pentru promovarea noii evanghelizări*, 30 mai 2011.

Nu vă temeți! Cristos știe „ce este înăuntrul omului”. Numai el o știe! Astăzi, foarte adesea, omul nu știe ce poartă înăuntru, în adâncul sufletului și inimii sale. El este deseori nesigur de sensul vieții sale pe acest pământ. Este invadat de îndoiala care se transformă în disperare. Permiteți-i, așadar – vă rog, vă implor cu umilință și încredere –, permiteți-i lui Cristos să-i vorbească omului. Da, numai el are cuvintele vieții veșnice!²

Scopul este clarificat bine tot în *Chistifideles laici* 34:

Această nouă evanghelizare, adresată nu numai indivizilor, dar și păturilor întregi de populație în diferitele lor situații, ambiante și culturi, este destinată formării de comunități ecleziale mature, adică în care credința să se descătușeze și să realizeze întreaga ei semnificație originară de adeziune la persoana lui Cristos și la evanghelia sa, de întâlnire și de comuniune sacramentală cu el, de existență trăită în dragoste și în slujire.

Concluzie

Pe de o parte, înțelegerea noului este direct legată de înțelegerea rolului Duhului Sfânt. Paul al VI-lea, *EN* 75, ne cere să studiem mai bine natura și modul de a acționa al Duhului Sfânt în evanghelizarea de azi:

El este cel care azi, la fel ca la începuturile Bisericii, lucrează în fiecare evanghelizator care se lasă pătruns și condus de el... El acționează mai ales în misiunea evanghelizatoare: nu întâmplător marele început al evanghelizării are loc în dimineața Rusaliilor, sub suflul Duhului. Se poate spune că Duhul Sfânt este agentul principal al evanghelizării, că el este cel care împinge la vestirea Evangheliei și care, înlăuntrul conștiințelor, determină primirea și înțelegerea cuvântului mântuirii.

Ca o paranteză, am recomandat studenților din anii I și II o carte. Este vorba despre „Intelectualii” de Paul Johnson. Cartea pleacă de la un fapt: omul european și nord-american de azi este cel educat în ultimii 200 de ani de o serie de intelectuali care au avut o influență hotărâtoare în schimbările majore sociale și culturale ale acestei perioade. De la J.J. Rousseau la K. Marx, de la Ibsen la Hemingway, de la Tolstoi la Brecht.... viața le este analizată de autorul cărții urmând un criteriu concret de analiză: cât au corespuns acești intelectuali în viața lor privată, personală, aceluia ideal pe care l-au predicat altora, l-au propus chiar națiunilor, l-au așezat ca pedestal al noii culturi europene? Răspunsul este nemilos: nu au corespuns în niciun fel. Acești intelectuali au ceva în comun: o încredere oarbă în geniul lor, în rasa lor aparte, o neîncredere pe măsură în ceilalți oameni, care merită cel mult dispreț. Concluzia autorului cărții este dură: nu putem avea cu

² Ioan Paul al II-lea face referință aici la omilia la începutul ministerului de păstor suprem al Bisericii (22 octombrie 1978): AAS 70 (1978), 947.

ușurință încredere în intelectualii de azi, predicatori ai unor idealuri în care ideatorii lor nu cred personal. Cartea este un avertisment și pentru noi, pentru Biserică.

Pe de altă parte, înțelegerea noului este legată de înțelegerea pe care o avem noi despre omul de azi, atât ca evanghelizator, cât și ca destinatar al evanghelizării. El este asemănat de Papa Benedict al XVI-lea, în Omilia ținută la închiderea lucrărilor Sinodului episcopilor pentru noua evanghelizare, 28 octombrie 2012, cu orbul Bartimeu.

Bartimeu, în acel punct strategic al relatării lui Marcu, este prezentat ca model. El nu este orb din naștere, ci și-a pierdut vederea: este omul care a pierdut lumina și este conștient de aceasta, dar nu și-a pierdut speranța, știe să perceapă posibilitatea de întâlnire cu Isus și se încredințează Lui pentru a fi vindecat.

Pentru Benedict al XVI-lea, Bartimeu este omul ieșit din apusul ideologiilor și din postmodernitate, cel vindecat și mai apoi ucenic. El îl sintetizează astfel fie pe cel care evanghelizează, fie pe cel evanghelizat:

Bartimeu, după ce și-a recăpătat vederea de la Isus, s-a adăugat la ceata discipolilor, printre care cu siguranță erau alții care, asemenea lui, au fost vindecați de Învățătorul. Așa sunt noii evanghelizatori: persoane care au avut experiența de a fi fost vindecate de Dumnezeu, prin Isus Cristos³.

³ Pentru versiunea în l. română: <http://www.magisteriu.ro/predica-papei-la-finalul-sinodului-episcopilor-pentru-noua-evanghelizare-2012/>.